

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ผลิตภาพ (Productivity) เป็นเครื่องชี้วัดสำคัญประการหนึ่งในการบอถึงความสามารถในการทำงานของปัจจัยการผลิตว่า ปัจจัยการผลิตนั้นมีประสิทธิภาพ (Efficiency) มากน้อยเพียงใด ซึ่งประสิทธิภาพในการผลิตจะเป็นตัววัดผลการดำเนินงานของธุรกิจหรือของอุตสาหกรรม จึงทำให้มีนักเศรษฐศาสตร์ศึกษาเรื่องผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) กันมากขึ้น ซึ่งมักปรากฏในรูปของผลผลิตต่อคนต่อชั่วโมง (Output per Man-hour) และเนื่องจากผลิตภาพแรงงานเป็นสิ่งที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการผลิตของแรงงาน นักเศรษฐศาสตร์จึงสามารถใช้ผลิตภาพแรงงานเป็นแนวทางในการกำหนดอัตราค่าจ้าง และการคาดคะเนความต้องการแรงงาน เพื่อนำไปพิจารณาแนวโน้มการผลิตของอุตสาหกรรมต่างๆในอนาคต ดังนั้นการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพแรงงานเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงาน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผลิตภาพแรงงานเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living) ของประชาชนและของประเทศ

การศึกษาเรื่องผลิตภาพแรงงานเป็นหัวข้อหนึ่งที่มีในงานศึกษาของต่างประเทศจำนวนมาก มีงานศึกษาหลายชิ้นที่ยืนยันว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงผลิตภาพแรงงานดังจะเห็นได้จากงานศึกษาของ Vahter (2004) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อผลิตภาพแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสาธารณรัฐเอสโตเนีย และสาธารณรัฐสโลวีเนีย ผลการศึกษาที่ได้เหมือนกันใน 2 ประเทศ คือบริษัทที่ได้รับการลงทุนจากต่างประเทศมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้รับการลงทุน รวมถึงงานศึกษาของ Liu (2001) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อผลิตภาพแรงงานในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศจีน โดยผลการศึกษาที่ได้พบว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลกระทบในทางบวกต่อผลิตภาพแรงงาน ทั้งนี้เนื่องจากเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นเงินทุนระยะยาวซึ่งจะมาพร้อมกับเทคโนโลยี และการถ่ายทอดความรู้ รวมถึงทักษะในการบริหารจัดการจากต่างประเทศ จึงเป็นการ

เพิ่มความสามารถในการผลิตของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการจ้างงาน การเพิ่มผลิตภาพแรงงานและรายได้ ให้กับประเทศผู้รับการลงทุน จึงกล่าวได้ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลกระทบต่อตลาดแรงงานในประเทศผู้รับการลงทุน โดยเฉพาะในแง่ของการของการเพิ่มผลิตภาพของแรงงานผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer or Spillover Effects) ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ประเทศผู้รับการลงทุนควรจะได้รับจากการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศ นอกจากนี้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ยังช่วยเร่งกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศผู้รับการลงทุน เนื่องจากมีการสร้างความเชื่อมโยงในหลายอุตสาหกรรมทั้งการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward-Linkages) คือการเชื่อมโยงระหว่างบริษัทที่เป็นหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมเดียวกัน และการเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward-Linkages) คือ การเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตต่างชาติกับบริษัทจัดหาวัตถุดิบในประเทศ ซึ่งเป็นการขยายตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศให้มีขนาดใหญ่ขึ้น รวมถึงช่วยกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศและการส่งออกให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพในระยะยาว นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันที่มีทิศทางไปสู่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบของการตกลงทางการค้าและการลงทุน จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศที่มีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงประเทศไทยที่มีความต้องการเงินลงทุนจากต่างประเทศสูงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2547)

จากตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ.2539-2548 พบว่าช่วงเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 นักลงทุนต่างชาตินำเงินเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการลดค่าเงินบาท และการผ่อนปรนการเข้ามาถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติ จึงส่งผลให้ปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมากจากเดิมในปี พ.ศ. 2539 มีเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ 74,943 ล้านบาท เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2540 และ 2541 เป็น 97,494 ล้านบาท และ 190,959 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งในปี พ.ศ.2541 มีปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมากที่สุดในรอบ 20 ปี ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2541-2543 พื้นฐานเศรษฐกิจของไทยในภาคการผลิตต่างๆมีความอ่อนแอ จึงส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณเงินลงทุนลดระดับลงอย่างต่อเนื่อง โดยปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศลดลงจากปี พ.ศ.2541 จาก 190,959 ล้านบาท เป็น 122,497 ล้านบาท และ 111,142 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2542 และ 2543 ตามลำดับ จากนั้นในปี พ.ศ. 2544-2548 เศรษฐกิจไทยเริ่มปรับตัวในทิศทางบวก แต่ปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังมีความผันผวน เนื่องจากมีการย้ายฐานการผลิตสู่ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เช่น ประเทศจีน และประเทศอินเดีย จึงส่งผลให้ปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นแต่เพิ่มขึ้นในปริมาณไม่มาก

นัก เมื่อนำการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมาเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่าในปี พ.ศ.2539 มีค่าร้อยละ 2.4 และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2540 -2544 โดยในปี พ.ศ. 2541 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 6.9 หลังจากนั้นสัดส่วนดังกล่าวจะลดลงโดยในปี พ.ศ. 2547 ลดลงมากที่สุดเหลือเพียงร้อยละ 1.1 จะเห็นได้ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยจะช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือการเพิ่มผลผลิตให้กับประเทศไทย¹

ตารางที่ 1.1 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และสัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศปี พ.ศ. 2539-2548

ปี	มูลค่าการลงทุน โดยตรง จากต่างประเทศ (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ (Real GDP) (ล้านบาท)	อัตราการ เจริญเติบโต ของ GDP (ร้อยละ)	อัตราส่วนการลงทุน โดยตรงจาก ต่างประเทศต่อ GDP (ร้อยละ)
2539	74,943	3,115,022	5.9	2.4
2540	97,494	3,073,214	-1.4	3.2
2541	190,959	2,750,510	-10.5	6.9
2542	122,497	2,872,820	4.4	4.3
2543	111,142	3,008,045	4.7	3.7
2544	166,539	3,074,113	2.2	5.4
2545	44,275	3,237,004	5.3	1.4
2546	71,892	3,465,712	7.0	2.1
2547	40,221	3,679,644	6.2	1.1
2548	88,240	3,843,360	4.5	2.2

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548)

¹ เมื่อมีการทดสอบความสัมพันธ์ (Correlation) ของอัตราส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ กับอัตราการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าความสัมพันธ์ที่ได้มีค่า 0.78 ซึ่งถือว่ามี ความสัมพันธ์กันสูง

เมื่อพิจารณาปริมาณเงินลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศสุทธิที่จำแนกตามประเภทธุรกิจ (ตารางที่ 1.2) จะเห็นได้ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศส่วนใหญ่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม โดยในปี พ.ศ. 2548 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอันดับหนึ่งคือ ภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าการลงทุน 138,151 ล้านบาท ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนมากกว่าภาคการผลิตอื่นในปีเดียวกัน รองลงมาคือ การลงทุนในสถาบันการเงิน ภาคบริการ และภาคการค้าคิดเป็นมูลค่า 62,628 ล้านบาท 13,224 ล้านบาท และ 12,048 ล้านบาท ตามลำดับ โดยธุรกิจที่มีสัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 คือ ภาคบริการ สถาบันการเงิน และภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์และอุปกรณ์ขนส่ง อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ สำหรับธุรกิจที่มีสัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศลดลง คือ การก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549)

ตารางที่ 1.2 เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิจำแนกตามประเภทธุรกิจ ปีพ.ศ. 2544-2548

มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิ (ล้านบาท)	2544	2545	2546	2547	2548
1.อุตสาหกรรม	131,749 (56.47)	79,395 (43.98)	99,727 (54.05)	151,827 (70.77)	138,151 (57.27)
2.สถาบันการเงิน	8,131 (3.49)	3,011 (1.67)	1,018 (0.55)	9,043 (4.22)	62,628 (25.96)
3.บริการ	6,846 (2.93)	32,007 (17.73)	14,881 (8.06)	12,157 (5.67)	13,224 (5.48)
4.การค้า	47,678 (20.44)	28,846 (15.98)	34,586 (18.74)	7,241 (3.38)	12,048 (4.99)
5.การลงทุนและบริษัทโฮลดิ้ง	1,497 (0.64)	27,133 (15.03)	15,049 (8.16)	9,580 (4.47)	6,884 (2.85)
6.เหมืองแร่และข่อยหิน	33,821 (14.50)	6,270 (3.47)	11,233 (6.09)	7,889 (3.68)	4,684 (1.94)
7.อสังหาริมทรัพย์	3,193 (1.37)	2,884 (1.60)	5,094 (2.76)	13,733 (6.40)	1,877 (0.78)
8.การก่อสร้าง	197 (0.08)	826 (0.46)	1,764 (0.96)	2,838 (1.32)	1,221 (0.51)

9.เกษตร	190 (0.08)	138 (0.08)	1,161 (0.63)	224 (0.10)	507 (0.21)
รวม	233,301 (100)	180,509 (100)	184,513 (100)	214,533 (100)	241,225 (100)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2549)

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บแสดงค่าร้อยละ

อย่างไรก็ตามยังมีการศึกษาหลายชิ้นที่พบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศผู้รับการลงทุน ดังจะเห็นได้จากงานศึกษาของ Branunstein and Epstein (2002) ที่แสดงว่าแม้จีนจะเป็นประเทศใหญ่ มีฐานผู้บริโภครายใหญ่ มีแรงงานราคาถูก ซึ่งถือเป็นปัจจัยบวกในการเพิ่มอำนาจการต่อรองของจีนกับบริษัทต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุน แต่ผลการศึกษาที่ได้กลับปรากฏว่าผลกระทบเชิงบวกของการลงทุนจากต่างประเทศต่อการจ้างงานและค่าจ้างแรงงานมีขนาดจำกัด ในทางตรงกันข้ามการลงทุนจากต่างประเทศกลับส่งผลกระทบต่อการลงทุนภายในประเทศ และรายได้ของรัฐบาลจึนลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจากการผลิตสินค้าในภาคอุตสาหกรรมของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างผลิต จึงยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบ และเทคโนโลยีจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง ซึ่งประเทศผู้รับการลงทุนจะพึ่งพิงเทคโนโลยีการผลิตจากต่างชาติโดยไม่ได้คำนึงถึงการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรและศักยภาพในการผลิตของประเทศอย่างแท้จริง ประกอบกับแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ จึงขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมจึงเกิดความล่าช้า หลายกิจการที่เข้ามาลงทุนได้อาศัยประเทศกำลังพัฒนาเป็นเพียงฐานในการผลิตขั้นสุดท้ายเพื่อการส่งออกไปยังประเทศที่สาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ทางภาษี และการคุ้มครองของรัฐเท่านั้น จึงไม่ก่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามแม้ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอาจไม่ได้ส่งเสริมการพัฒนาในระยะยาวให้กับประเทศผู้รับการลงทุนรวมถึงประเทศไทย แต่ประเทศต่างๆ เหล่านี้ยังมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาเงินลงทุนจากต่างประเทศ เนื่องจากปริมาณเงินลงทุนภายในประเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการที่จะลงทุน

ในประเทศไทยได้มีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อผลิตภาพแรงงาน การจ้างงาน และค่าจ้าง รวมถึงผลของการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทต่างชาติหลายชิ้น เช่นการศึกษาของ Techakanont (2004) ที่ศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างบริษัทต่างชาติกับบริษัทจัดหาวัตถุดิบของไทยในอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ พบว่าเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตรถยนต์จากบริษัทต่างชาติมาสู่บริษัทจัดหาวัตถุดิบของไทย และงานศึกษาของ

Ito (2002) ที่ทำการวิเคราะห์ผลผลิตภาพแรงงานในบริษัทข้ามชาติและบริษัทไทยในอุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศไทย พบว่า ผลผลิตภาพแรงงานของบริษัทข้ามชาติสูงกว่าผลผลิตภาพแรงงานของบริษัทไทย การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าผลผลิตภาพแรงงานที่สูงในบริษัทข้ามชาติ เกิดจากการผลิตที่ใช้ทุนเข้มข้นมากกว่าบริษัทไทย เนื่องมาจากบริษัทข้ามชาติได้ลงทุนนำเครื่องจักรทันสมัยมาใช้ในการผลิต จึงส่งผลให้แรงงานในบริษัทข้ามชาติสามารถผลิตสินค้าได้มากกว่าในเวลาเท่ากัน โดยผลการศึกษาของ Ito จะแตกต่างไปจากผลการศึกษาของ Ramsletter (2001) ที่ได้ทำการศึกษาความแตกต่างของผลผลิตภาพแรงงานระหว่างบริษัทต่างชาติกับบริษัทไทยในทุกอุตสาหกรรมการผลิต พบว่าผลผลิตภาพแรงงานของบริษัทต่างชาติ กับบริษัทไทยไม่มีความแตกต่างกันทั้งแรงงานที่อยู่ในสายการผลิตและแรงงานที่ไม่ได้อยู่ในสายการผลิตและในงานศึกษานี้ยังพบว่า สัญชาติของผู้เข้ามาลงทุนมีผลต่อความแตกต่างของผลผลิตภาพแรงงาน โดยบริษัทต่างชาติที่เป็นกลุ่มประเทศพัฒนา คือ ยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา จะมีผลผลิตภาพแรงงานสูงกว่า บริษัทต่างชาติที่เป็นกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ คือ สิงคโปร์ ใต้หวัน เกาหลี และจีน

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้จะแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมาข้างต้น โดยนอกจากจะทำการศึกษาผลกระทบจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อผลผลิตภาพแรงงานแล้วยังศึกษาถึงผลกระทบของการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทต่างชาติ ซึ่งจะศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบแนวนอน (Horizontal Spillover Effects) ระหว่างบริษัทต่างชาติกับบริษัทอื่นที่เป็นหน่วยผลิตในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยจะใช้ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ที่ทำการสำรวจข้อมูลการผลิตรายปี (รง.9) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่ได้มีการจัดเก็บข้อมูล โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลการผลิตจริงในระดับหน่วยผลิต (โรงงานหรือกิจการ) ที่ครอบคลุมทุกสาขาอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย ข้อมูลที่ได้จึงมีความละเอียด และเจาะจงในรายอุตสาหกรรม ทำให้เกิดประโยชน์มากกว่าการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลการผลิตที่เป็นภาพรวมอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงทำให้ได้ค่าผลผลิตภาพแรงงานที่เกิดจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมที่สามารถเปรียบเทียบกันได้เป็นรายปี และเปรียบเทียบกันเป็นรายสาขาอุตสาหกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปวิเคราะห์และคำนวณการวางแผนนโยบายการพัฒนาแต่ละสาขาอุตสาหกรรมได้อย่างเหมาะสม และนำไปใช้กำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุน และกำหนดทิศทางในการรับการลงทุนจากต่างประเทศ รวมไปถึงใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาคอุตสาหกรรมไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาผลิตภาพแรงงานในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย จำแนกตามอุตสาหกรรมการผลิต
2. ศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีต่อผลิตภาพแรงงานในระดับหน่วยผลิตภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย
3. ศึกษาการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบแนวนอน(Horizontal Spillover Effect) จากบริษัทต่างชาติที่ได้รับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมายังบริษัทอื่นๆในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในกระทรวงอุตสาหกรรม ดังเช่น สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่สามารถนำข้อมูลผลิตภาพแรงงานของอุตสาหกรรมไปวิเคราะห์และคำนวณการวางแผนนโยบายการพัฒนาแต่ละสาขาอุตสาหกรรมได้อย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยผลิตในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และการพัฒนาทักษะแรงงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานส่งเสริมการลงทุนในการนำไปใช้กำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุน และกำหนดทิศทางในการรับการลงทุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อกระทรวงแรงงาน ในการนำไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะการทำงานของแรงงานให้สอดคล้องกับทิศทางและความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาคอุตสาหกรรมไทย

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

1. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (F_{jt}) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบในทางบวกกับผลิตภาพแรงงาน คือเมื่อได้รับการลงทุนจากต่างประเทศจะทำให้ผลิตภาพแรงงานสูงขึ้นเนื่องจากมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporation: MNC) อยู่หลายชิ้น ดังเช่นงานศึกษาของ Vahter (2004) ที่ศึกษาพบว่าหน่วยผลิตที่ได้รับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ จะมีผลิตภาพแรงงานสูง ซึ่งเกิดจากข้อได้เปรียบในเทคโนโลยีการผลิต และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทต่างชาติมายังบริษัทในประเทศที่อยู่ภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (FDI_sector_{jt}) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบในทางบวกกับผลิตภาพแรงงานของหน่วยผลิตในอุตสาหกรรมนั้นๆ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการลงทุนจากต่างประเทศที่กล่าวว่า การถ่ายทอดเทคโนโลยีจะเป็นผลเชิงบวกที่บริษัทในประเทศผู้รับการลงทุนควรจะได้รับเมื่อมีการลงทุนจากต่างประเทศ

3. การถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทต่างชาติมายังบริษัทต่างชาติอื่นที่อยู่ภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน ($F_{ijt} \times FDI\_sector_{jt}$) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบในทางบวกกับผลิตภาพแรงงาน

4. การส่งออก (EXP_{ijt}) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบในทางบวกกับผลิตภาพแรงงาน คือ เมื่อมีการผลิตเพื่อส่งออกจะทำให้ผลิตภาพแรงงานสูงขึ้น เนื่องจากในงานศึกษาของ Vahter (2004) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกและผลิตภาพแรงงาน พบว่าบริษัทต่างชาติและบริษัทภายในประเทศที่ผลิตเพื่อส่งออกจะมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าบริษัทที่ผลิตเพื่อขายภายในประเทศ ดังนั้นบริษัทต่างชาติที่ผลิตเพื่อส่งออก จึงถูกคาดหมายว่าจะมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าบริษัทต่างชาติที่ผลิตเพื่อขายภายในประเทศ บริษัทในประเทศที่ผลิตเพื่อส่งออก และบริษัทในประเทศที่ผลิตเพื่อขายภายในประเทศ

5. ปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลิตภาพแรงงาน คือ (1) ความเข้มข้นของการใช้แรงงาน (LNTFA) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบเป็นบวกกับผลิตภาพแรงงาน กล่าวคือบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตที่เน้นทุนเข้มข้นจะมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตที่เน้นแรงงานเข้มข้น ดังเช่น การศึกษาของกฤษดา (2549) พบว่าอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างการผลิตแบบทุนเข้มข้นจะมีผลิตภาพการผลิตสูงกว่าอุตสาหกรรมที่เน้นแรงงานเข้มข้น (2) ต้นทุนค่าจ้างแรงงาน (LNLABC) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบในทางบวกกับผลิตภาพแรงงาน เนื่องจากทฤษฎีค่าจ้างประสิทธิภาพที่กล่าวว่า การจ่ายค่าจ้างสูงจะส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานสูงขึ้น ดังนั้นบริษัทที่มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานสูงจะมีผลิตภาพแรงงานสูงด้วย (3) ต้นทุนวัตถุดิบภายในประเทศที่ใช้ในการผลิต (LNMATER) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบในทางบวกกับผลิตภาพแรงงานเนื่องจากการใช้ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นจะทำให้ Marginal Product Labor เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นบริษัทที่มีต้นทุนวัตถุดิบภายในประเทศสูงจะมีผลิตภาพแรงงานสูง (4) การวิจัยและพัฒนา (RD) ถูกคาดหมายว่าจะมีผลกระทบเป็นบวกกับผลิตภาพแรงงาน เนื่องจากการวิจัยและพัฒนาถือ

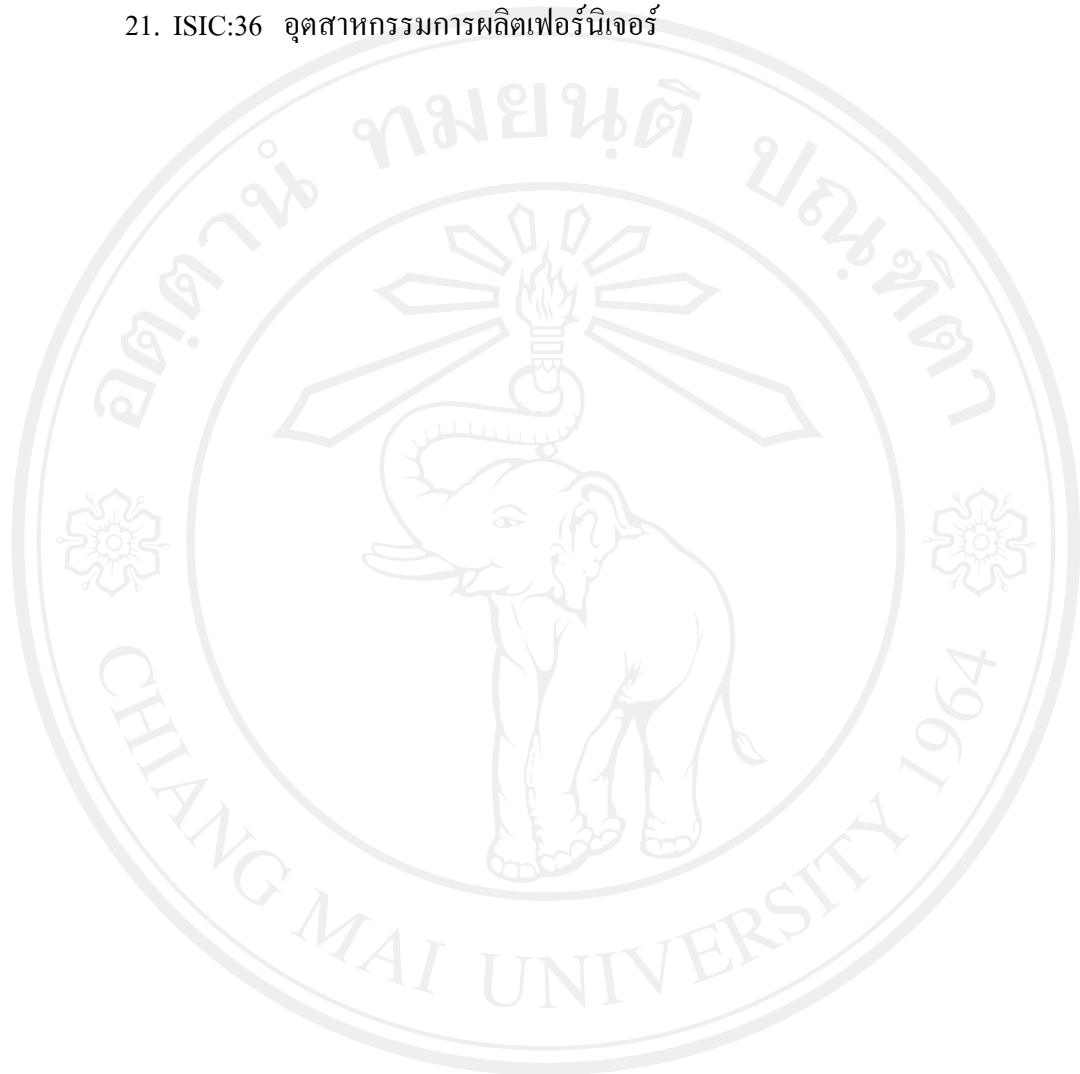
เป็นการปรับปรุงคุณภาพสินค้าทุน ซึ่งจะส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานสูงขึ้น ดังนั้นบริษัทที่มีค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาจะมีผลิตภาพแรงงานสูงกว่าบริษัทที่ไม่มีค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนา

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลในระดับหน่วยการผลิต จากการสำรวจข้อมูลการผลิตรายปี (รง.9) ของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2548 แบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมไทยตามมาตรฐานสากล (International Standard Industrial Classification: ISIC) ระดับ 2 หลัก ประกอบด้วยกลุ่มอุตสาหกรรม 21 กลุ่มดังนี้

1. ISIC:15 อุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม
2. ISIC:17 อุตสาหกรรมการปั่น การทอ และการแต่งสำเร็จสิ่งทอ
3. ISIC:18 อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องแต่งกาย
4. ISIC:19 อุตสาหกรรมการฟอกและตกแต่งหนังฟอก รวมทั้งการผลิตกระเป๋าเดินทาง กระเป๋าถือ และรองเท้า
5. ISIC:20 อุตสาหกรรมการผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้และไม้ก๊อก
6. ISIC:21 อุตสาหกรรมการผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ
7. ISIC:22 อุตสาหกรรมการผลิตสิ่งพิมพ์
8. ISIC:23 อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม
9. ISIC:24 อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี
10. ISIC:25 อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก
11. ISIC:26 อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ
12. ISIC:27 อุตสาหกรรมการผลิตโลหะขั้นมูลฐาน
13. ISIC:28 อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโลหะประดิษฐ์ ยกเว้นเครื่องจักรและอุปกรณ์
14. ISIC:29 อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ ซึ่งมีได้จัดไว้ในที่อื่น
15. ISIC:30 อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรสำนักงาน เครื่องทำบัญชี เครื่องคำนวณ
16. ISIC:31 อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักร และอุปกรณ์ไฟฟ้า
17. ISIC:32 อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์วิทยุ โทรทัศน์ และการสื่อสาร
18. ISIC:33 อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ที่ใช้ทางการแพทย์ การวัดความเที่ยง และอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์และนาฬิกา

19. ISIC:34 อุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง
20. ISIC:35 อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องอุปกรณ์และการขนส่งอื่นๆ
21. ISIC:36 อุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved